

СПРАВА «БУТКЕВИЧ ТА ЗАКРЕВСЬКА ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF BUTKEVYCH AND ZAKREVSKA v. UKRAINE)

(Заява № 59884/13)

Стислий виклад рішення від 13 березня 2025 року

Заявники неодноразово у певні дати 2012-2013 років хотіли провести мирні зібрання біля будівлі Генеральної прокуратури України. Проте Окружний адміністративний суд міста Києва своїми постановами від 17 вересня 2012 року та від 28 лютого 2013 року заборонив проведення усіх мирних зібрань перед будівлею Генеральної прокуратури України у період з 17 вересня до 31 грудня 2012 року та з 01 березня до 30 квітня 2013 року відповідно. Заявники подавали апеляційні та касаційні скарги на вказані постанови, які або були залишені без задоволення як необґрунтовані, або суди відмовляли у їх задоволенні. 18 березня 2013 року після невдалої спроби провести мирне зібрання другу заявницю доставили до відділу міліції, де вона написала пояснення стосовно того, що сталося перед будівлею Генеральної прокуратури України. Щодо заявниці було порушено кримінальну справу за невиконання судового рішення (стаття 382 Кримінального кодексу України). Крім того, заявниця просила працівників міліції порушити кримінальне провадження за статтею 340 Кримінального кодексу України («Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів і демонстрацій» — далі стаття 340), оскільки вони перешкодили їй провести мирне зібрання. Заявницю відпустили через три години. 19 березня 2013 року кримінальне провадження щодо другої заявниці було закрито у зв'язку з відсутністю *corpus delicti*, розслідування за статтею 340 станом на 10 березня 2023 року тривало. До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 10 і 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на те, що органи державної влади перешкоджали їм у проведенні публічних заходів, які вони запланували на 27 грудня 2012 року, 14 і 18 березня 2013 року; за статтею 13 Конвенції на відсутність у них ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами за статтями 10 і 11 Конвенції; друга заявниця скаржилася за пунктом 1 статті 5 Конвенції, що тримання її під вартою 18 березня 2013 року не було виправданим, а також за статтею 13 Конвенції на відсутність у неї ефективного національного засобу юридичного захисту у зв'язку з її скаргою за пунктом 1 статті 5 Конвенції. Європейський суд вирішив, що скарга за статтями 10 і 11 Конвенції має розглядатися лише за статтею 11 Конвенції. Оскільки заявники подали заяву до Європейського суду 12 вересня 2013 року, скарга щодо мирного зібрання 27 грудня 2012 року була подана поза межами встановленого шестимісячного строку. З огляду на зазначене Європейський суд відхилив цю частину заяви на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції як неприйнятну. Розглянувши скаргу заявників щодо проведення мирних зібрань 14 і 18 березня 2013 року, Європейський суд зауважив, що коли органи державної влади перешкодили заявникам провести ці мирні

зібрання, вони справді посилалися на постанову суду від 28 лютого 2013 року. Європейський суд зазначив, що він детально розглянув законодавчі положення, на яких ґрунтувалася ця постанова, і встановив, що вони не відповідали вимогам Конвенції щодо якості закону. Зокрема, стаття 39 Конституції України та стаття 182 Кодексу адміністративного судочинства України, взяті окремо чи у сукупності, не були достатньою законною підставою для встановлення обмежень права на свободу зібрань. Як результат Європейський суд констатував порушення статті 11 Конвенції щодо обох заявників. Щодо скарги за статтею 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 11 Конвенції Європейський суд зауважив, що заявники дізналися про існування постанови суду від 28 лютого 2013 року 13 і 18 березня 2013 року відповідно. Як результат, вони не мали ефективної можливості оскаржити цю постанovu до запланованих мирних зібрань. Крім того, оскільки розслідування скарги другої заявниці за статтею 340 триває уже понад 10 років, цей засіб юридичного захисту також не міг вважатися ефективним. Європейський суд дійшов висновку, що у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами за статтею 11 Конвенції. Отже, було порушено статтю 13 Конвенції щодо обох заявників. Під час розгляду скарги другої заявниці за пунктом 1 статті 5 Конвенції Європейський суд звернув увагу, що існування кримінального провадження щодо заявниці не могло виправдати тримання її під вартою. Європейський суд зауважив, що Уряд не зазначив законних підстав і обґрунтування для тримання її під вартою, а також не надав жодних документів у зв'язку з цим. Таким чином тримання заявниці під вартою не мало законних підстав і було порушено це положення. Щодо скарги другої заявниці за статтею 13 Конвенції у поєднанні з пунктом 1 статті 5 Конвенції Європейський суд дійшов висновку, що з огляду на факти справи, доводи сторін і свої попередні висновки немає потреби ухвалювати окреме рішення щодо питання прийнятності та суті цієї скарги.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Оголошує прийнятними скарги обох заявників за статтями 11 і 13 Конвенції щодо мирних зібрань 14 і 18 березня 2013 року відповідно, а також скаргу другої заявниці за підпунктом «с» пункту 1 статті 5 Конвенції, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. Постановляє, що було порушено статтю 11 Конвенції щодо обох заявників;
3. Постановляє, що було порушено статтю 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 11 Конвенції щодо обох заявників;
4. Постановляє, що було порушено підпункт «с» пункту 1 статті 5 Конвенції щодо другої заявниці;
5. Постановляє, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті скарги другої заявниці за статтею 13 Конвенції щодо відсутності ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з її скаргою за підпунктом «с» пункту 1 статті 5 Конвенції;

6. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу: (I) першому заявнику — 5 900 (п'ять тисяч дев'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; (II) другій заявниці — 9 800 (дев'ять тисяч вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; (III) другій заявниці — 2 400 (дві тисячі чотириста) євро в якості компенсації судових та інших витрат, понесених під час провадження у Суді, та додатково суму будь-якого податку, що може їй нараховуватися;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

7. Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.